

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

13. november 1990*

Diskrimineerimise keeld — Ühenduse töötaja laps— Õppetoetus

[...]

Kohtuasjas C-308/89,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Verwaltungsgericht Darmstadt'i (halduskohus) esitatud eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Carmina di Leo

ja

Land Berlin,

saada eelotsust nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, lk 2), artikli 12 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja esimees G. F. Mancini, kodade esimehed T. F. O'Higgins, M. Díez de Velasco, kohtunikud C. N. Kakouris ja P. J. G. Kapteyn,

kohtujurist: M. Darmon

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

olles läbi vaadanud kirjalikud märkused, mille esitasid:

– Saksamaa Liitvabariigi valitsus, esindajad: E. Röder ja G. Leibrock liidu majandusministeeriumist,

– Itaalia Vabariigi valitsus, esindaja: välisministeeriumi juriidilise osakonna juhataja

* Kohtumenetluse keel: saksa.

professor Luigi Ferrari Bravo, keda abistas avvocato dello Stato P. G. Ferri,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigusnõunikud J. Pipkorn ja H. Lima,

kuulanud ära suuliseks menetluseks koostatud ettekande,

kuulanud 28. juuni 1990. aasta kohtuistungil ära Carmina di Leo, keda esindas V. Raschendorfer, Gedern, ja Madalmaade valitsuse, keda esindas T. Heukels välisministeeriumist, suulised märkused,

kuulanud 3. oktoobri 1990. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Oma 11. septembri 1989. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 9. oktoobril 1989, esitas Verwaltungsgesicht Darmstadt Euroopa Kohtusse EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel küsimuse eelotsuse saamiseks nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires, artikli 12 tõlgendamise kohta.

2. Nimetatud küsimus tekkis Itaalia kodaniku Carmina di Leo algatud kohtumenetluses pädevate Saksa ametiasutuste vastu, kes keeldusid talle määramast hariduse omandamise soodustamist käsitlevas föderalseaduses (Bundesausbildungsförderungsgesetz, edaspidi „Bafög“) sätestatud õppetoetust motiivil, et tema poolt taotletud õppetoetust määratakse üksnes Saksa kodanikele põhiseaduse (Grundgesetz) tähenduses, kodakondsuseta isikutele ja välismaalastele, kellel on varjupaigaõigus.

3. Asjaomase taotluse esitamise ajal jõus oleva Bafögi kohaselt võis väljaspool Saksa Liitvabariigi territooriumit toimuvatel kursustel osalemiseks määrata õppetoetust üksnes Saksa kodanikele Grundgesetzi tähenduses, kodakondsuseta isikutele, välismaalastele, kellel on varjupaigaõigus ja põgenikele. 1. juulil 1988 jõustunud muudatuse tulemusena määratakse nimetatud õppetoetust ka isikutele, kellel on ühenduse õiguse alusel liikmesriigi kodanike lastena liikumisvabadus või elukohaõigus. Ühenduse liikmesriigi kodanikud ei saa siiski õppetoetust taotleda, kui õpe toimub liikmesriigis, mille kodanikud nad on.

4. Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest nähtub selgelt, et Carmina di Leo on viimased 25 aastat Saksa Liitvabariigis töötanud itaallasest võõrtöötaja tütar. Di Leo omandas nii põhi- kui keskhariduse Gedernis (Saksa Liitvabariik), kus asub ka tema põhielukoht. Kuna Saksa meditsiiniteaduskonnades rakendatakse *numerus claususe* printsiipi, asus di Leo meditsiini õppima Sienna Ülikoolis Itaalias. Nimetatud kursuse suhtes keeldutigi talle määramast õppetoetust Bafögi kohaselt.

5. Siseriiklik kohus oli arvamusel, et Saksa ametiasutuste otsuse seaduslikkus võib sõltuda küsimusest, kas määruse nr 1612/68 artikli 12 kohaselt on liikmesriik, mille seadusandlus osundab õppetoetust välismaal õppimiseks, kohustatud määrama nimetatud õppetoetust isikutele, kes on käesoleva põhikohtuasja hageja olukorras.

6. Kirjeldatud tingimustes peatas Verwaltungsgericht Darmstadt kohtumenetluse, et saada Euroopa Kohtult eelotsus järgnevas küsimuses:

„Kas nõukogu 15. oktoobri 1968 määruse (EMÜ) nr 1612/68 artiklit 12 tuleb tõlgendada nii, et lapsi, kellele nimetatud määruse artikleid kohaldatakse, tuleb kohelda samaväärselt kodanikega mitte ainult siis, kui nad omandavad haridust või läbivad koolitust külustusriigis, vaid ka siis, kui nimetatud lapsed omandavad haridust või läbivad koolitust muus liikmesriigis, mille kodanikud nad ise on?”

7. Kohtuasja faktide, menetluskäigu ja poolte argumentide osas viidatakse kohtuistungile ettekandele. Kohtutoimiku neid materjale käsitletakse järgnevalt ainult niivõrd, kuivõrd on vaja kohtuotsuse põhjendamiseks.

8. Määruse nr 1612/68 artikkel 12 sätestab, et võõrtöötajate lapsi tuleb võtta selle riigi üldhariduskooli, töö käigus toimuva väljaõppe kursustele ja kutseõppekursustele samadel tingimustel kui selle riigi kodanikke, kui nimetatud lapsed elavad selle territooriumil.

9. Algatuseks tuleb märkida, et Euroopa Kohtu pretsedendiõiguse kohaselt (vt otsust liidetud kohtuasjades 389 ja 390/87 *Echternach ja Moritz* (1989) EKL 723), ei puuduta artikkel 12 mitte ainult haridusasutusse vastuvõtmist, vaid ka üldisi meetmeid haridusasutuses õppimise võimaldamiseks. Selles osas võttis Euroopa Kohus muu hulgas arvesse, et ühenduse töötaja lapse seisund tähendab eelkõige seda, et ühenduse õiguse kohaselt peavad nimetatud lapsed saama õppetoetust riigilt, et võimaldada neil külustusriigi ühiskonda integreeruda. Euroopa Kohus on seisukohal, et ühenduse töötajate lastel on õigus saada toetust õpilaste haridus- ja ülalpidamiskulude katteks samadel tingimustel, mis kehtivad külustusriigi kodanikele.

10. Esitatud eelotsusetaotlus tõstatab aga küsimuse, kas nimetatud õigus võrdsele kohtlemisele hariduse ja koolituse vallas kuulub kohaldamisele ka ühenduse töötaja lapse puhul, kes omandab haridust või läbib koolitust mujal kui külustusriigis ja eriti riigis, mille kodanik ta ise on.

11. Selles osas väitis Saksa valitsus ning kohtuistungil ka Madalmaade valitsus, et artiklis 12 sätestatud võrdne kohtlemine ei ole liikmesriigile kohustuslik, kui võõrtöötaja lapsed asuvad õppima välismaale, eriti kuna lähtuvalt oma sõnastusest kuulub artikkel 12 kohaldamisele ainult laste puhul, kes elavad külasteriigi territooriumil. Peale selle on nimetatud kaks valitsust seisukohal, et artikli 12 eesmärgiks on edendada töötaja ja tema perekonna integratsiooni külasteriigis. Kui ühenduse töötaja laps omandab haridust muus riigis, ei edenda see tema integratsiooni külasteriigis.

12. Neid argumente ei saa toetada. Tegelikult sõnastuse kohaselt ei piirne artikkel 12 ainult hariduse või koolitusega külasteriigis. Määruse nr 1612/68 artiklis 12 sätestatud elukoha tingimuse eesmärgiks on piirata võrdset kohtlemist, mis puudutab soodustusi, mis on nimetatud artikliga antud ainult ühenduse töötajate lastele, kes elavad oma vanemate külasteriigis. Kirjeldatu ei tähenda siiski, et õigus võrdsele kohtlemisele sõltub asjaomase lapse hariduse omandamise kohast.

13. Tuleb ka meeles pidada, et määruse nr 1612/68 eesmärk – töötajate liikumisvabadus – näeb ette, et nimetatud vabadus tagatakse kooskõlas vabaduse ja väärikuse põhimõtetega ning võimalikult heade tingimustega ühenduse töötaja perekonna külasteriigi ühiskonda integreerumiseks. Et nimetatud integratsioon oleks edukas, on äärmiselt oluline, et ühenduse töötaja lapsel, kes elab koos perekonnaga külasteriigis, on võimalus valida õppima asumise koht samadel tingimustel nagu asjaomase riigi kodaniku laps.

14. Peale selle, määruse nr 1612/68 artikli 7 lõike 2, kus sätestatakse, et liikmesriigi kodanikust töötajale peab teise asjaomase liikmesriigi territooriumil kohaldatama samu sotsiaalseid soodustusi, mis kodanikest töötajatele, kohaselt on liikmesriik, kui selle kodanikust töötajale võimaldatakse muus liikmesriigis haridust omandada või koolitust läbida, kohustatud andma nimetatud võimaluse ka ühenduse töötajatele, kelle registrijärgne asukoht asub asjaomase liikmesriigi territooriumil (vt otsust kohtuasjas 235/87 *Matteucci* (1988) EKL 5589).

15. Sama põhimõte peab kehtima ka ühenduse töötajate lastele, kellele kohaldatakse artiklit 12. Nimetatud artikkel sätestab sarnaselt artikli 7 lõikele 2 üldise eeskirja, mille kohaselt peab iga liikmesriik haridusalastes küsimustes tagama võrdse kohtlemise nii oma kodanikele kui ka asjaomase liikmesriigi territooriumil registrijärgset asukohta omavate muu liikmesriigi kodanike lastele. Kui liikmesriik võimaldab kodanikul välismaal hariduse omandamiseks või koolituse läbimiseks õppetuetust saada, peab ühenduse töötaja laps saama sama soodustust, kui ta otsustab haridust omandada väljaspool külasteriiki.

16. Nimetatud tõlgendust ei saa kehtetuks tunnistada, kui haridust omandav või koolitust läbiv isik otsustab õppima asuda liikmesriigis, mille kodanik ta on. Artiklis 12 sätestatud elukohatingimus ega määruses nr 1612/68 sedastatud eesmärk ei õigusta

nimetatud piirangut, mis lisaks sellele viiks muude diskrimineerimise vormideni ühenduse töötajate laste suhtes, võrreldes külustusriigi kodanikega.

17. Kõigi nimetatud põhjuste tõttu peaks vastus siseriiklikule kohtule olema, et määruse nr 1612/68 artiklit 12 tuleb tõlgendada nii, et lapsi, kellele kohaldatakse nimetatud sätet, tuleb õppetoetuste määramisel kohelda samaväärselt kodanikega mitte ainult siis, kui nad omandavad haridust või läbivad koolitust külustusriigis, vaid ka siis, kui nimetatud lapsed saavad haridust muus liikmesriigis, mille kodanikud nad ise on.

Kohtukulud

18. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa Liitvabariigi valitsuse, Madalmaade Kuningriigi valitsuse, Itaalia valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

vastuseks Verwaltungsgesicht Darmstadt'i 11. septembri 1989. aasta otsusega esitatud eelotsuseküsimusele otsustab:

Nõukogu 15. oktoobri 1968 määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires, artiklit 12 tuleb tõlgendada nii, et lapsi, kellele kohaldatakse nimetatud sätet, tuleb õppetoetuste määramisel kohelda samaväärselt kodanikega mitte ainult siis, kui nad omandavad haridust või läbivad koolitust külustusriigis, vaid ka siis, kui nimetatud lapsed saavad haridust muus liikmesriigis, mille kodanikud nad ise on.

Mancini

O'Higgins

Díez de Velasco

Kakouris

Kapteyn

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 13. novembril 1990 Luxembourgis.

JUDGMENT OF 13. 11. 1990 —CASE C-308/89

Kohtusekretär

Kuuenda koja esimees

J.-G. Giraud

G. F. Mancini